

споживає», пізнавальна мотивація учня, вибір учнем свого місця в житті не вписується. Знамениті «чомучки» саме тому й залишаються в дошкільному дитинстві, що в них на життєвому шляху встановлюється шлагбаум «відповіді без запитань». Формується певний тип учня – інтелектуального споживача [1, с. 47].

Проведено теоретичний аналіз підходів до вивчення особливостей кризи підліткового віку, та особливостей її перебігу. Визначені основні індивідуально-психологічні особливості особистості підлітка, які впливають на специфіку кризи підліткового віку та розвитку самооцінки особистості.

Список використаних джерел:

1. Бернс Р. Развитие «Я-концепции и воспитание» : пер. с англ. / Р. Бернс. – М.: Прогрес, 1986. 421 с.
2. Виготський Л.С. Педологія підлітка: Собр. соч.-й у 6 т. – М.: Педагогіка, 1984. – Т. 4. – С. 5-242.
3. Психологія подростка : учебное пособие / Б.С. Волков. – Москва : Академический проект : Гаудеамус, 2005. – 208 с.;
4. Литовченко Н.Ф., Здоровець Т.Г. Психокорекція депресії у підлітковому віці // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 4. – С. 40-50.
5. Колесов Д.П. Современный подросток. Взросление и пол.: Учебное пособие. – М.: МПСИ Флинта, 2003. – 200 с.
6. Сірко Р.І., Слободяник В.І. Використання психологічного тренінгу для подолання кризових станів у психолога. *Сучасна психологія: теорія і практика*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф., м. Чернігів, 5-6 травня 2017 р. Херсон, 2016. С. 94-98.
7. Сірко Р.І., Слободяник В.І. Тренінг саморегуляції як психологічний засіб подолання кризових станів особистості психолога. *Філософсько-психологічні аспекти духовності в економіці та управлінні*: зб. тез III всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 19 квітня 2017 р. Львів, 2017. С. 246-248.
8. Слободяник В.І., Сірко Р.І. Аналіз психологічних особливостей кризи підліткового віку. Збірник тез наук. практ. конф.: *Створення безпечного середовища як умова формування позитивного життєвого шляху особистості дитини...*, м. Львів, 24 травня 2013 р. Львів, 2013. С. 56-58.
9. Слободяник В.І., Сірко Р.І. Особливості використання психологічного тренінгу для подолання кризових станів у психологів ДСНС України. *Стратегія реформування організації цивільного захисту*: матеріали наук.-практ. конф., м. Київ, 16 травня 2018 р. Київ, 2018. С. 261-263.

Козігора М.А.

викладач психології,

Луцький педагогічний коледж

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА МОТИВАЦІЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Дидактичні ігри, які використовуються в початковій школі, виконують різні функції: активізують інтерес та увагу дітей, розвивають пізнавальні здібності, кмітливість, уяву, закріплюють знання, уміння й навички, тренують сенсорні

вміння, навички тощо. Правильно побудована цікава дидактична гра збагачує процес мислення індивідуальними почуттями, розвиває саморегуляцію, тренує вольові якості дитини. Не варто оцінювати дидактичну гру лише з позицій навченості дитини, її цінність передусім у тому, що вона виконує роль емоційної розрядки, запобігає втомі дітей, знижує гіподинамію. Якщо вчитель часто використовує цікаві дидактичні ігри, молодші школярі раптом роблять відкриття: «Мені подобається думати, дайте мені таке завдання», тобто зароджується інтерес до розумової праці [2, с. 116].

У навчальному процесі ігрова діяльність має форму дидактичної гри, ігрової ситуації, ігрового прийому, ігрової вправи. Дидактичні ігри можуть: бути тільки у словесній формі; поєднувати слово та практичні дії; поєднувати слово й наочність; поєднувати слово й реальні предмети [1, с. 56].

Структурні складові дидактичної гри – дидактичне завдання, ігровий задум, початок гри, ігрові дії, правила гри, підбиття підсумків.

Дидактичне завдання гри визначається відповідно до вимог програми з урахуванням вікових особливостей дітей. Наприклад, формування в дітей математичних уявлень, логічного мислення; розвиток мовлення; формування уявлень про природу, навколишнє середовище; розвиток оцінки та самооцінки, ініціативи, кмітливості, здатності проявляти польові зусилля для досягнення поставленої мети, довільної уваги, зосередженості.

Як стверджує О. Савченко, «Використання ігор у навчанні робить недоречною авторитарну позицію вчителя в спілкуванні з дітьми. Адже, щоб зацікавити дітей майбутньою діяльністю, внести у навчання ситуації несподіванки, вільного вибору, яскраві позитивні емоції, педагог повинен сам стати учасником гри. Особливо важливе поєднання гри з навчальною діяльністю в початкових класах, коли складний перехід від дошкільного дитинства до школи зумовлює поступову зміну провідних видів діяльності – ігрової на навчальну» [2, с. 216].

Структура розгорнутої ігрової діяльності включає такі компоненти:

- спонукальний – потреби, мотиви, інтереси, прагнення, які визначають бажання дитини брати участь у грі;
- орієнтувальний – вибір засобів і способів ігрової діяльності;
- виконавський – дії, операції, які дають можливість реалізувати ігрову мету;
- контрольний-оцінний – корекція і стимулювання активності ігрової діяльності

У дидактичних іграх, створених педагогікою (в тому числі й народною), ігрова діяльність спеціально планується і пристосовується для навчальних цілей. Дидактичні ігри – різновид ігор за правилами. У світовій педагогіці відомі системи дидактичних ігор, які вперше розробили для дошкільного виховання Ф. Фребель і М. Монтесорі, а для початкового навчання – О. Декролі.

Дидактичні ігри, які використовуються в початковій школі, виконують різні функції: активізують інтерес та увагу дітей, розвивають пізнавальні здібності, кмітливість, уяву, закріплюють знання, вміння і навички, тренують сенсорні вміння, навички тощо. Правильно побудована цікава дидактична гра збагачує

процес мислення індивідуальними почуттями, розвиває саморегуляцію, тренує вольові якості дитини. Не варто оцінювати дидактичну гру лише з позицій навченості дитини. Її цінність передусім у тому, що вона виконує роль емоційної розрядки, запобігає втомі дітей, знижує гіподинамію. [2, с. 216].

Правила гри діти сприймають як умови, що підтримують ігровий задум; їх невиконання знищує гру, робить її нецікавою. Без заздалегідь визначених правил ігрові дії розгортаються стихійно, і дидактичні завдання можуть лишитись невиконаними. Тому правила гри задаються вихователем до її початку і мають навчальний та організаційний характер. Спочатку дітям пояснюється ігрове завдання, а потім – спосіб його виконання [1, с. 56].

Успіх дидактичних ігор значною мірою залежить від правильного використання в них ігрового обладнання, іграшок, геометричних фігур, природного матеріалу (шишок, плодів, насіння, листочків) тощо.

Підбиття підсумків гри у зв'язку з такою віковою особливістю дітей, як нетерплячість, бажання відразу дізнатися про результати діяльності, проводиться відразу після її закінчення. Це може бути підрахунок балів, визначення команди переможниці, нагородження дітей, які показали найкращі результати, тощо. При цьому слід тактовно підтримати й інших учасників гри.

Широкі можливості є в початковій школі, особливо в перших-других класах, для проведення ігор-занять та ігор-вправ. Так, для розвитку усного мовлення й логічного мислення учнів доцільно проводити такі ігри: «З якого дерева листя?», «Знайти такий самий предмет (колір)», «Що змінилося?», «Чого тут не вистачає?», «Коли це буває? », «Для чого це потрібно? », «Хто на чому грає?», «Чиї це інструменти?» [1, с. 57].

Гра потребує від учня зібраності, витримки, бажання допомогти відстаючому, невимушено виховує адекватне сприймання невдач і помилок.

Гра починається не тоді, коли учні одержують завдання, а коли їм стає цікаво грати. Це означає, що гра викликає приємні емоції та дає роботу їх розуму.

Види емоційного стимулювання:

- ігрове завдання можна давати як від-починок;
- вона дається так, ніби не планується, педагогом заздалегідь (гра-імпровізація);
- ігрове завдання вводиться із прив'яз-кою до конкретної ситуації, конкрет-ного учня [1, с. 57].

При підборі й розробці дидактичних ігор слід ураховувати, що темп та ефективність засвоєння змісту навчання пропорційні інтересам учнів і діяльності, яку вони виконують. Знання починаються з чуттєвого сприйняття, з допомогою уявлень переходить у пам'ять, а потім через узагальнення одиничного формується розуміння загального.

Діяльність учнів буде успішною, якщо модель дії, яку необхідно виконати, випереджає саму діяльність. На стійкість уваги впливають спрямованість особистості, її інтереси. Необхідно максимально активізувати асоціативну пам'ять і творчий розвиток особистості. Організація та проведення ігор

потребують великої майстерності. Педагогу треба виробити чітку стратегію керівництва груповим спілкуванням.

У ході гри мовно-розумова діяльність учнів стає більш евристичною і творчою, підвищується її мотивація. Обговорення повинно проходити в доброзичливій формі. Активність учнів – головний критерій ефективного проведення гри. У дидактичних іграх учні спостерігають, порівнюють, класифікують предмети за певними ознаками, виконують аналіз і синтез, роблять узагальнення. Багато ігор потребують уміння викладати свої думки у зв'язній і зрозумілій формі, використовуючи відповідну термінологію. Підбираючи ігри, слід поєднувати два елементи – навчальний та ігровий. Створюючи ігрову ситуацію відповідно до змісту програми, педагог повинен чітко спланувати діяльність учнів, спрямувати її на досягнення поставленої мети.

Коли визначено завдання, учитель надає йому ігровий зміст, окреслюючи ігрові дії, і це спонукає учнів до гри. А коли виникає особиста зацікавленість, то з'являються й активність, і творчі думки, і хвилювання за себе, команду, весь колектив.

Готуючись до заняття, педагог повинен чітко продумати послідовність ігрових дій, організацію учнів, тривалість гри, її контроль, підбиття підсумків та оцінку. Головні умови ефективності застосування ігор – органічне включення в навчальний процес; захоплюючі назви; наявність справжніх ігрових елементів, зокрема зачинів, римування; обов'язковість правил, які не можна порушувати; використання лічилок; емоційне ставлення самого вчителя до ігрових дій (його слова й рухи цікаві, несподівані для дітей).

Найголовнішим чинником впливу на мотивацію навчання є успішність кожного учасника навчального процесу. Кожна дитина почувається щасливою, впевненою у своїх силах при підтримці педагога. Для молодшого школяра особливу цінність має похвала його діяльності перед усім класом. Від позитивної оцінки дитина розкривається і прагне досягти ще кращих результатів.

Отже, умовою успішного навчання дітей є мотивація їхньої навчально-пізнавальної діяльності, яка спонукає школярів виявляти розумову активність, робить процес навчання глибшим, усвідомленим, привабливим.

Гра – єдиний вид діяльності, в якому процесові надається більше значення, ніж результату. Мотив гри полягає в самому процесі, який слугує результатом, а результат – проміжною ланкою процесу. Відповідно до психолого-фізіологічних особливостей свого віку молодші школярі постійно відчують потребу у грі, ігровому спілкуванні. Тому вчитель має творчо використовувати цю особливість віку й здійснювати педагогічний вплив, враховуючи індивідуальні особливості кожного учня зокрема.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко Н. Ігрові зони для першокласників // Відкритий урок. – 2013. – № 4. – С. 55-58.
2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. – К.: Абрис, 1997. – 416 с.